

Христина ФЕДЕЧКО

МУЗИКАНТИ У СВИТОГЛЯДНИХ ВІРУВАННЯХ ТА ОБРЯДАХ ГУЦУЛІВ

Кожна важлива подія у житті гуцулів акцентувалася певними символічними діями: обрядами, звичаями та святами — найважливішими складовими народної духовної культури. Гра на музичних інструментах — важлива складова громадських, календарних і сімейних обрядів. Локальні особливості традиційних свят та обрядів тісно пов'язувалися з народними віруваннями та повір'ями гуцулів у музику. Пошана музики у народних світоглядних уявленнях значною мірою зумовили міфологізацію постаті музиканта і надали йому окремого статусу.

Ключові слова: гуцули, музика, музиканти, музичні інструменти, обрядовість.

Найдавніші форми народної музики пов'язані з Обрядовістю гуцулів. Наше дослідження присвячене аналізу використання музикантами традиційних гуцульських музичних інструментів у обрядах та віруваннях.

Отож, розглянемо використання тих чи інших музичних інструментів у календарних святах, враховуючи як старі народні, так і християнські традиції і символіку. Найвагомішими тут є, безперечно, обряди зимового циклу.

У сам Святий вечір гуцули ворожили: «Як є у хаті дівка на виданню, то бере хлібець, що його крадькома спекла, під праве плече, виходить по вечері на двір «слухати»; як учує трембіту, то ворожить собі з того, що віддасться у тім році, а коли учує пса, що гавкає, то лишиться рік дівкою; звідки учує голос чоловіка, з того боку прийдуть старости» [22, с. 15].

Як відомо, на Гуцульщині колядувати йдуть зі скрипалем, але перш за все звернемо увагу на прості інструменти, що традиційно були при колядуванні: дзвоники, роги і трембіти. Гуцули-колядники ходили з трембітами та рогами, якими сповіщали про прихід колядників. І кожний акт колядування починали з трубних закликів. Вважається, що ці сигнали мають своєрідне магічне значення, що це сприяє добробуту сім'ї, приплоду худоби, доброму врожаю тощо. Різдвяні кличі трембіт і рогів перепліталися від церкви до місць колядування з перегрю церковних дзвонів. Давня народна традиція трактує удари по металу як обереговий фактор. Звідси так само ж можна трактувати і дзвоники в колядуванні — їх звучання мало охороняти людей, яким колядують, від нещастя, горя, відганяти нечисту силу [11, с. 55].

Як зазначає І. Мацієвський, «ангельським гармоніям дзвонів і труб, однак, в очах ортодоксального спостерігача надто «перешкоджає» відверто поганський спосіб пересування колядників. Вони йшли від хати до хати танцювальними кроками, припадаючи то на одну, то другу ногу в тридольному метрі «диявольських скоків» — «Плесу». При цьому танцюючи колядники-«плесанники» щиро вітали своїм співом Святу Марію і Дитятко... У комплекс колядування входив також відверто поганський спів, музика, танець круговий хоровод навколо худоби, або вуликів із бджолами — «Крунлек»...» [13, с. 119].

Цікавою особливістю є те, що хоча трембіти та роги поширені також у закарпатських бойків, проте ці інструменти не вживалися в обрядах колядування.

Різдво на Гуцульщині не обходилося і без скрипки, під яку колядували вдома у господаря: «...У гуцулів до складу групи колядників входили і музиканти, і трембітар та скрипаль; музичний супровід колядок (переважно скрипка). На Буковині спів колядок, як правило, поєднувався з грою на сопілці [10, с. 97].

У текстах колядок закарпатської Гуцульщини часто зустрічаємо назви музичних інструментів, які вживалися у світському колядуванні. Наприклад:

*Треба, Петре, скрипку з собов узяти,
Тре дитяти, соколяти заграти, заграти,
А цимбалки перепалки озвуться,
Як з скляночки колядники нап'ються, нап'ються*
[4, с. 112].

Усі різдвяні коляди на Гуцульщині, частково в інших українських, польських і волоських регіонах Карпат, виконувалися у супроводі скрипки. На Закарпатті на Йордана (Водохрещення) жінки ходили своєю дорогою без інструменту, аж поки в якійсь хаті не зустрічали скрипаля — тоді вже виспівували і бавилися там досхочу. Винятком у чоловічому різдвяному колядуванні на Гуцульщині є так звана «умерла коляда», яку акапельно співають небіжчику [13, с. 119]. Так само зазначає відомий етнограф Павло Чубинський про присутність музики на Водохреще: «Коли освячується вода на Водохреще... молодь танцює під музику, а старі п'ють горілку» [19, с. 5].

Між весняним жанровим циклом окреме місце займає музикування у піст. Як відомо, у піст забороняється грати на музичних інструментах. В культурах окремих словянських народів напередодні посту відбувався обряд «поховання баса».

Скромнішим є місце музикантів під час інших церковних свят та обрядів (Благовіщення, Великдень, Юрія, храмові свята, освячення нової хати тощо).

На Благовіщення у гуцулів магічним значенням наділяється дзвінок: «На Благовіщення рано біжить голий три рази довкола хати із дзвінком і приповідає: Як далеко чути цього дзвінка, аби так звір задалеко не смів приступити до моєї худоби» [15, с. 33]. Також, щоб бути вмілим музикантом, є народне повір'я у горян, яке каже наступне: «Як який музика хоче добре грати, іде до схід сонця на роздоріжжя, там роздягається до гола і грає (голий) у скрипку. З того часу буде він так грати, як ніхто інший у селі» [22, с. 215].

Великдень (Паска) — найзначніше християнське свято на честь воскресіння Ісуса Христа. «Весною в борах, над полонинами чути відлуння трембіти, хвилі Пруту забирають з собою також мелодій награвань на флюярах пастухами» [23, с. 61].

Великоднє гуляння, на яке сходилося все село, за традицією відбувалося на подвір'ї коло церкви або цвинтарі. Протягом трьох днів свята усім парафіянам дозволялося дзвонити у церковні дзвони. Вважалося, що вони відлякують нечисту силу. «В інших селах, особливо подальших від церков, на Паску сходяться сусіди до себе... грають у скрипку, танцюють... старші парубки дзвонять раз-у-раз, аби відзвонити за свої померших (біля церкви)» [22, с. 337—338].

«Сімнадцятого тижня по Різдві обходять св. Юрія. В цей день «сходить весна на землю і відтепер можна трембітати тай рушати з маржинкою у полонину» [15, с. 43]. На свято Юрія зазвичай гуцули виганяли худобу на полонину: «На Гуцульщині і в закарпатському високогір'ї вигін худоби на полонини відзначався як важливе народне господарське свято. На місце збору худоби збиралося все село: музики... худобу формували у стада і під звуки трембіт, трієстих музик, співу, пістольних і рушничних пострілів вирушали до полонини» [17, с. 386]. Про полонинський хід згадується у гуцульській пісні:

*Ой піду я в полонинку, там затрембітаю,
Щоби мене було чути на дев'яту стаю!*
[21, с. 198].

Йдучи з маржинкою кожний пастух бере з собою сокиру... вівчарський ріг, флоєру, денцівку, дуду або скрипку — хто на чому вміє грати. Обов'язковим атрибутом гуцульських вівчарів є трембіта, яка є невід'ємним інструментом у побуті на полонині. У полудні та ввечері трембітає ватаг до вівчарів, щоб не запізнилися до подюю в обід, або аби їх ніч не захопила; вони не знають яка пора, а в часі негоди не знали, куди би вертатися до стоїща, якби не чули голосу трембіти, що іде із стаї; на цей знак вони приганяли худобу.

На Івана Купала гуцули вірять у магічну дію церковних дзвонів, в них є повір'я: «До схід сонця на Івана іде дівка на дзвіницю, там обмиває найбільший дзвін в такий спосіб, що оббризкує водою насамперед серце його, промовляючи: «Як серце

тебе розбиває, аби серце (ім'я легеня) так за мною розбивалося; як ти голосний, аби і я така голосна (славна) була; як люди йдуть до церкви, як ти за-дзвониш, так аби до мене старости йшли; як ці люди сонечкові радуються, коли ти їх кличеш, аби си вони так мною радували!». Так промовляє і бризкає три рази, потім обливає дзвін з верха, при-тому дивиться, аби вода із серця і дзвона стікала у підставлену посудину; з тою посудиною опісля спішить у хату, а як сонце почне сходити, умива-ється, примовляючи, як перше. Воду виливає на дах, аби ніхто по ній не ходив, бо тоді не буде помічне. Дівка, що так зробить, віддасться за того, за котрого сама схоче» [22, с. 263].

Сімейна обрядовість становить систему свят, об-рядів та ритуалів, якими відзначаються всі найваж-ливіші життєві події людини від її народження до смерті. У цьому плані музикант відігравав не пооди-ноку роль, оскільки, за уявленнями гуцулів, відігра-вав провідну функцію, що ґрунтувалась в основно-му на магічних діях.

У сімейній обрядовості народні музиканти були присутніми на найважливіших її етапах: народженні дитини (хрещення), власне весільна обрядовість та смерть людини (похоронно-поминальних звичаїв). Витоки формування сімейних обрядів нерідко були пов'язані з магічними актами, які виконували музи-канти, що мали різне функціональне призначення.

Зазвичай, музиканти акомпанували при спеці-альних обрядових піснях, які виконувалися на хрес-тинах. На Гуцульщині, наприклад, музикантів за-прошували грати при хрещенні дитини: «Єк си по-сходє люде, дают їсти, пити, музикант играє в скрипку, або флоєру» [19, с. 111]. Після хрестин гу-цули влаштовують так звані Колачинни на які за-прошують і музик.

У колискових піснях теж згадується присутність музикантів:

*Туруру, туруру, музиченько грає,
А мала дитина гуляти не дає* [15, с. 109].

Серед великої кількості вірувань та обрядів на Гу-цульщині, де присутні музиканти, чи як їх назива-ють на Закарпатті — «гудаки» [16, с. 235], важли-ве місце посідають ті, які пов'язані з весіллям.

Музики на весіллі — це невеликий оркестр в складі двох музик (скрипка й бубон), трьох (скрип-ка, бубон і сопілка). В давнину обходились тільки

одним музикою — скрипалем. Майже повсюдно на території Гуцульщини вживається термін «тро-їсті музики» — означає три музиканти. До «тро-їстої» в різних місцевостях входять різні музичні інструменти: скрипка, цимбали, басоля (поширені на Закарпатті, Буковині, Поділлі); скрипка, бу-бен, басоля (на Полтавщині); скрипка, дудка, ба-рабан (особливо на Поліссі); баян (кнопковий акордеон) і губна гармонія (Чернігівщина); скрип-ка, цимбали і басоля (Бойківщина); труба, гар-мошка, бубон (Волинь) та скрипка, флюєра, цим-бали чи бубон (Гуцульщина, Покуття) [13, с. 103]. Однак характерною рисою всіх традиційних скла-дів цього типу ансамблів є участь в них скрипки — головного інструменту, що визначає троїсту музи-ку як тип за інструментарієм. Роль своєрідного ди-ригента, керівника ансамблю у всіх випадках залишається за скрипалем. На Гуцульщині термін «троїста музика» могли замінити словом просто «музика», оскільки був присутній скрипаль як го-ловний серед троїстої капели.

Музикант — обов'язковий учасник весільного об-ряду. Магічна роль і сила інструментальної музики на весіллі оцінювалася повсюдно. Якщо музиканти погано грали, нечітко дотримувалися ритму обрядо-вої гри, — сім'я, як правило, не складалася: «По-тому, як грається весілля, видно, як молоді будуть жити. Ті молоді, які зійшлися і довго жити не бу-дуть, розійдуться — важко музика йде. Дуже лег-ко декому грається, декому так грається, що при-йдеш навіть не втомлений, нічого, ну, це якась така хороша сім'я, потім я спостерігаю, що гарно живуть [2, с. 8]. Про весільну музику і скрипаль Могура гуцули згадують все життя, промовляючи: «...Мо-гур міг. Наприклад, подивився на струни — пірвав струни. Наприклад, мені Могар грав весілля, то ска-зав наперед: «Ваня, ти будеш мати другу жінку», і в мене друга жінка. Каже: «Ти проживеш з першов жінков і помре». Як, допустим, грається весілля, то казав, як добре грається, то добре буде молодим жи-веться» [2, с. 14].

За народними уявленнями гуцули вірили у магіч-ні здібності музикантів, а особливо скрипалів, які вміли передбачати хід подій весільного дійства. По-тому, яка музика гралась на весіллі, чи не рвалися в музикантів струни, визначали, чи щасливою буде сімейна пара. Вважали, що якщо струни у скрипки

рвалися, чи рідше — у цимбалів, то молоді погано будуть жити.

У бойків музиканти теж мали вміння передбачати на весіллі. Наведемо для ілюстрації таку оповідь інформатора: «Мій брат був музикантом-скрипалем і казав, що як під хатов на весіллі грає на добридень, і як файно сі грає, ні вірветься нічого, то тоді то молоді файно живуть, а коли струн вірветься чи попуститься, то ті молоді добре не живуть. То в одній хаті грав і струна сі вірвала, засилив струну, друга си вірвала і молоді такої по весілю си розійшлися»¹. Цей непоодинокий фрагмент, зафіксований нами, засвідчує, що по грі скрипаля на весіллі люди визначали долю молодих. Часто вміння до чарів приписувалась скрипалям, між якими проходило суперництво в магічних силах. Або, наприклад, бойки Долинського району вважають, що «музикант як приходить лиш до хати загравати, то треба тихенько сидіти і ніч не робити, то тоді весілля буде файне і тихе» [12, с. 246].

Музиканти також присутні й на останньому прощальному дівочому вечері. Він відбувається у старшої дружки, де обідають, грає музика, молодіж танцює. В окремих районах Закарпаття по барвінок на город вирушали «гудаки» (музиканти) [3, с. 58]. Збирали барвінок і плели вінок під супровід музик і ладкання свашок:

*Ой ви наші музики,
Підкрутіть собі скрипки,
Аби голосно грали,
Би вінки танцювали* [9, с. 125].

І тоді бере мати молодого миску з вінками на голову, обтанцюює три рази довкола музик і йде до комори.

Коли весілля наближається до свого завершення, яке пов'язують з обрядом комори, то у гуцулів під кінець святкової вечері був ще цікавий звичай покривання молодої, де також згадуються музиканти: «...Молоду кликали до комори, музики при цьому грали дуже сумну мелодію. Як тільки молодий чув гру скрипки, він забігав до комори і зубами мусив перекусити «шварку» — тясемку, яка тримає металеві прикраси в косах молодої і відразу ж втекти» [8, с. 117].

¹ Записано 14.07.2008 р. у с. Глибівка Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл. від Бочкур Ганни Дмитрівни, 1943 р. н.

Наприклад, на Волині ми зафіксували локальну та пріоритетну функцію музиканта під час обряду комори: «Як дівчина не поведе себе так як до кінця, то перевіряють її вже. Ну весілля йде, а молодий йде в комору і з нею собі там погуляють. А як не йде він в комору, кажуть, що не може, то вже за нього музикант всі справи, щоб показав» [1, с. 13]. Потрібно відразу зазначити, що народні музики навіть в найпотаємнішому — обряді комори, показують, що їх значення на весіллі відіграє не поодинокую роль і наділяє їх особливим статусом.

Цікавим було те, що на Гуцульщині, Лемківщині і Бойківщині музикантові не можна було грати на весіллі рідного сина чи дочки. Навіть видатні скрипалі мусили запрошувати на таке весілля сторонніх музикантів і віддячувати хоча би символічно за їхню працю [13, с. 120].

Окрім весільної обрядовості, музиканти були задіяні в поховальній обрядовості — в системі дійств, спрямованих на допомогу родині небіжчика в його похороні, шануванні померлого та прилученні його до культу предків. Смерть завжди сприймалася людьми як велике горе, і в той же час вони розуміли її неминучість. Ставлення до смерті було неоднозначним, тому й відбивалось і на характері поховальних обрядів.

Обов'язковою є участь на похороні народних гуцульських музик-професіоналів. Трембітарі та флористи присутні протягом усього похорону і є учасниками всіх його кульмінаційних зон.

Коли вмирала людина, про це сповіщали всіх родичів та односельців. З цією метою на вікна хати, де лежав небіжчик, вивішували білі хустки чи перемітки. Серед українців Карпат було прийнято розкладати перед хатою покійного велике вогнище, гуцули ж в такому випадку сурмили у трембіти. За свідченнями одного з мешканців Турківського району довідуємося таке: «У давнину в Бітлі трембітами сповіщали про народження дитини і про весілля. Про те, що на отару напали вовки, і що померла людина — тоді «голос» трембіти був дуже журний» [14, с. 5].

Також гуцули за померлим дзвонили у дзвони, при тому вірили, що відразу після подзвону душа повинна піти від тіла на небо: «... Треба йти подзвонити по душі. Доки ще не дзвонили по душі, то той мертвий ще все бачить: душа з тілом стоїть разом... і тоді не можна (доки не задзвонять) лишити тіло

саме в хаті, бо та Біда... — прийшла би і взяла би душу, душі пішли би до Царства. Як вже задзвонять дзвони, то душі підуть за тілом. По душі дзвонять три рази денно по тричі; дзвонять: як беруть процесію, як несуть до церкви і як провадять тіло на цвинтар» [15, с. 236].

Від моменту смерті і до початку похорону у дзвони вдаряли щоденно зранку, опівдні та увечері. Подекуди на Лемківщині, вважали, що «душа першого або другого дзвоніння може не чути, третій раз почує певно і забирає ся» [5, с. 204]. Подібні вірування побутували і серед жителів деяких бойківських, гуцульських сіл. За іншим трактуванням, душа перебуває біля тіла аж до завершення похорону, а до часу першого передзвону блукає: «По молитві спішить один з домашніх до церкви, щоб «по душі подзвонити, аби вона довго не блукала по лісах та горах», бо гуцули вірять, що душа людини по смерті блукає всюди. Куди він ходив... як умре старший чоловік, бігти до церкви треба чим швидше за подзвонінням, бо він багато ходив, то і його душа багато би блукала, а скоро по ній подзвонять, вона стає... тоді вона знає, куди має йти. Чи до неба, чи до пекла, але туди її ще не пускають, вона вертається до тіла, після дзеленіння. Після дзвоніння йдуть за трембітарем, щоб коло хати, де лежить мрець, повістував сумну звістку, а потім йшов з тілом аж до гробу; дехто замовляє більше трембітарів, і кілька рогів» [21, с. 242].

Подекуди в горах, зокрема в селах Воловецького, Міжгірського, Великоберезнянського, Перечинського, Рахівського р-нів Закарпатської обл., за допомогою дзвонів було прийнято сповіщати про вік і стать померлої особи. За характером звучання усіх церковних дзвонів верховинця дізнавалися про смерть літньої людини, а найменший дзвін сигналізував про втрату дитини» [6, с. 694].

За давнім звичаєм, який на Гуцульщині зберігається і до сьогодні, про смерть одного з членів громади гуцули сповіщали за допомогою періодично повторювальних сигналів трембіти, виголошуючи і періодично, і протягом кількох днів (поки небіжчик у хаті) повторюють свій сигнал — «знак смерті», виграють, коли виносять померлого з хати і дорогою до цвинтарю. «Як вже все в порядку коло тіла, як годиться, тоді найстарший у хаті... робить розпорядок. Насамперед посилає за трембітарем,

а як хто багач, то і за двома трембітарями. Трембітарі приходять і грають у трембіту, а люди чують, що коло хати грає тужливо трембіта і знають, що там є мрець, тай один в одного довідуються, хто вмер» [5, с. 263].

Коли ж вмирає нехрещена дитина, то до похорону її охрещують і роблять народні поганські «Колачини», тільки замість веселих застільних коломийкових мелодій грають на скрипці «смертевної в тугу». Якщо ховають нежонатого або незаміжно, епізодом похоронного циклу стає «весілля з мертвим», а саме: грають укорочений весільний обряд, померлому підбирають наречену (нареченого), залучали інколи для цього людину, яка раніше не мала жодного відношення до небіжчика. Зв'язок похоронного та весільного циклів виступає тут ще наглядніше. Проте, на відміну від справжнього весілля, де головний інструмент — скрипка, в похоронному більш підходящим вважається «дудка» (дуда). І ще один момент: флюєра та дуда звучить на похороні праведної людини. Якщо ж покійник був грішником, звучить скрипка [13, с. 154]. За традиційними народними поглядами цього краю, «трембіту й флюєру вигадав Бог, скрипку — чорт», тому така їхня диференціація під час награвань.

На великих погребіннях (особливо коли громада відпроваджувала в останню путь знаного в середовищі, видатного і праведного чоловіка, славетного трембітаря) могли грати біля гробу десять трембітарів і декілька флюєристів.

Похоронні награвання на скрипці, дуді, флюєрі звучали й під час поминальних обрядів. А в новорічну ніч, коли, як вірили, додому приходять душі предків, їм виставляли почастунок і для них же влаштовували спеціальний танець — тоді ніхто з живих не смів вставати з місця, аби не перешкодити «танцівникам».

Інструментальна музика супроводжувала і короткий «весільний ритуал» у рамках похоронного обряду — «весілля з мертвим», який у Буковинських горах чинили, коли ховали неодруженого [5, с. 120].

А ось, зокрема, на Східній Волині при смерті людини використовувалась переважно духовна музика. Духові музичні інструменти вважались нечистими. Тому на похорони старались не наймати таких музик. Доказом цього може бути свідчення інформатора: «От як є священик, то не розрішає духової му-

зики. Бо, як є духовна музика і священник своє церковне, то воно не совміщається. Ну то вже як за советов, партійні люди, не вірили у Христа, то брали духову музику, а як которий уже вірує у Бога, то вже брали інші» [1, с. 10]. Самі ж музиканти йшли перед поховальною процесією, сповіщаючи про смерть людини.

Особлива значущість похорону в гуцулів підкреслюється наявністю в числі її обов'язкових учасників цілого інституту музикантів-професіоналів народної традиції — трембітарів та флюяристів. Причому, якщо на всій гуцульській території трембітари похоронного обряду — з числа музикантів-пастухів, то на буковинській частині краю — флюяристи, як правило, є виключно похоронні музиканти. Гра на похороні добре платна, як і робота весільних музикантів — скрипалів, цимбалістів, сопілкарів. «Через те, що служба трембітара є важкою, за неї він отримує, як правило, ярчука або навіть і віщю з яням» [4, с. 60].

Музиканти повинні мати глибокі і професійні, і духовні знання, і людську праведність. Бо, за магією, від того, як заграє музикант, залежатиме майбутнє людей в обряді — в новій сім'ї, в іншому світі... Звідси й уявлення про Божу кару, яка спостигає музиканта за гріховне життя. Коли умирає людина, то перед смертю їй показується всяка всячина, а між іншим пекельні муки, спричинені життям. То як умирає музикант, то перед смертю кричить:

— О, в екі ми целізні горечі скрипки граємо! Йой ек мені біда (чорт) руки кривит!... Йой ек я пальчиками мушу типер перебирати!... Кайте си, по мені та й говоріт один одним — що най Господь заступит від такої карі» [18, с. 50].

Отже, народні музики становили важливий елемент традиційної родинної та календарної обрядовості гуцулів, були бажаними і важливими гостями. На Гуцульщині, як ні в одному з інших регіонів України, інструментальна музика, засоби її творення збереглися у багатьох архаїчних формах. Елементи древніх обрядів влилися у світогляд християнської культури.

1. Архів Львівського національного університету ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 189-Е. — 23 арк.
2. Архів Музею народної архітектури та побуту у Львові. — Зв. 12. — 19 арк.

3. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні / В. Борисенко. — Київ : Наукова думка, 1988. — 192 с.
4. Витвицький С. Історичний нарис про гуцулів / С. Витвицький. — Коломия, 1993. — 94 с.
5. Гнатюк В. Похоронні звичаї й обряди / В. Гнатюк // Етнографічний збірник. У Львові : Накладом Товариства, З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка, 1912. — XXXI—XXXII. — 426 с.
6. Гузій Р. Традиційні способи повідомлення про смерть у похоронній звичаєвості українців Карпат / Р. Гузій // Народознавчі зошити. — Львів, 1998. — № 5. — С. 693—696.
7. Задор Д. Народні пісні подкарпатських русинів / Д. Задор, П. Мирославський, Ю. Костьо. — Ужгород, 1944. — 112 с.
8. Здоровага Н.І. Нариси народної весільної обрядовості на Україні / Н.І. Здоровага. — Київ : Наукова думка, 1974. — 159 с.
9. Кузеля З. Бойківське весіле в Лавочнім / З. Кузеля // Матеріали до українсько-руської етнології. — Львів, 1908. — Т. X. — С. 121—150.
10. Курочкін О.В. Новорічні свята українців: Традиції і сучасність / О.В. Курочкін. — Київ, 1978. — 189 с.
11. Кушлик Л. Народні музичні інструменти в календарних обрядах на Гуцульщині / Л. Кушлик // Міжнародна науково-практична конференція «Традиційна музика Карпат: християнські звичаї та обряди». — Івано-Франківськ, 2000. — С. 54—60.
12. Левкович Н. Традиційні уявлення бойків про людей з езотеричними можливостями / Н. Левкович // Українознавство. — 2009. — С. 244—247.
13. Мацієвський І. Ігри й співголосся. Контонація. Музичні розвідки / І. Мацієвський. — Тернопіль : Астон, 2002. — 172 с.
14. Миць Г. Тут кожна бабуся заграє на дриббі / Г. Миць // Високий замок. — 2004. — 20 травня. — № 88 (2768).
15. Онищук А. Народний календар у Зелениці / А. Онищук // МУРЕ. — Львів, 1912. — Т. XV. — С. 1—61.
16. Парлаг М. Весілля в селі Буковець на Мукачівщині / М. Парлаг // Весілля : у 2-х кн. — Київ, 1970. — Кн. 2. — С. 232—249.
17. Тиводар М. Традиційне скотарство Українських Карпат другої половини XIX — першої половини XX ст.: істико-етнологічне дослідження / М. Тиводар. — Ужгород : Карпати, 1994. — 556 с.
18. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу / Г. Хоткевич. — Харків, 2012. — 512 с. — (Друга редакція).
19. Чубинський П.П. Народний дневник / П.П. Чубинський // Труды этнографическо-статистической экспедиции въ западно-русский край, снаряженной императорскимъ русскимъ географическимъ обществомъ. Юго-западный отдель. — Санкт-Петербург, 1872. — Т. 3: Календарь народныхъ обычаевъ и обрядовъ съ соотвѣствующимъ пѣснями. — 486 с.

20. Шекерик П. Родини і хрестини на Гуцульщині / П. Шекерик // Матеріали до українсько-руської етнології. — Львів, 1918. — Т. 18. — С. 86—122.
21. Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 2 / В. Шухевич // Матеріали до українсько-руської етнології. — Львів, 1901. — Т. IV. — 320 с.
22. Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 4 / В. Шухевич // Матеріали до українсько-руської етнології. — Львів, 1904. — Т. 7. — 212 с.
23. Schneider J. Z kraju Huculów / J. Schneider // Lud. — 1899. — Т. V. — S. 57—62.

Khrystyna Fedechko

ON THE FIGURES OF MUSICIANS IN HUTZULS' WORLDVIEW BELIEFS AND RITES

Every important event of Hutzuls' life has been accentuated with certain symbolic acts as rites, customs and holidays being quite important components of national spiritual culture. Playing a musical instrument has belonged to most expressive parts of public, calendar and family rites. Local features of traditional festivals and rites are closely connected with Hutzul beliefs and superstitions as for music. Respect for music in Hutzul

popular ideas has in greater measure caused mythologized figures of musicians and gave them quite a particular status.

Keywords: Hutzuls, music, musicians, musical instruments, ritualism.

Христина Федечко

МУЗЫКАНТЫ В МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИХ ВЕРОВАНИЯХ И ОБРЯДАХ ГУЦУЛОВ

Каждое важное событие в жизни гуцулов акцентировалось определенными символическими действиями: обрядами, обычаями и праздниками — важнейшими составляющими народной духовной культуры. Игра на музыкальных инструментах — важная составляющая общественных, календарных и семейных обрядов. Локальные особенности традиционных праздников и обрядов тесно связаны с народными верованиями и представлениями гуцулов относительно музыки. Внимание к музыкальному сопровождению народных мировоззренческих представлений в значительной степени способствовало мифологизации фигур музыкантов и предоставило им особый статус.

Ключевые слова: гуцулы, музыка, музыканты, музыкальные инструменты, обрядность.